

Psykoedukation er undervisning af patienter og deres pårørende.

Formålet er at forøge deres viden om psykiatriske sygdomme specielt med henblik på at fremme bevidste problemløsningsstrategier.

(Goldmann, 1988)

Værdien af psykoedukation er indlysende, men hvad er historien bag?

I statshospitalernes tid!

- De tidligere statshospitaler var meget lukkede systemer - nærmest militaristiske - "Vi alene vide!"
- Lægerne var alvidende - og da viden er magt, gælder det om at holde kortene tæt til kroppen.
- Patienterne var umælende kræ, der helst skulle ligge under dynen og holde mund.
- Sygeplejerskerne var lægernes forlængede arm, og de skulle ikke have noget klinket. Det var ikke en kultur, der lagde op til psykoedukation.

I 70'erne holdt psykologien for alvor sit indtog!

- Sindslidelser er ikke sygdomme, men udviklingspsykologiske forstyrrelser - det er næsten altid morens skyld!!
- Berøringsangst over diagnoser - kun nødtvungent stillede man "alvorlige diagnoser"
- Patienten skal skånes for sandheden - vi må lade som om, det ikke er så slemt endda. Det var heller ikke en kultur, der lagde op til psykoedukation – specielt ikke i forhold til de pårørende.

Men så skete der to ting :

1. Den kognitive behandlingsfilosofi – (tænkning, erkendelse og adfærd – i stedet for følelser):
  - kognitiv terapi
  - social færdighedstræning
  - kognitiv optræning
  - **PSYKOEDUKATION**
2. Behandlingsmæssig succes:
  - specielt i forhold til skizofreni og depression
  - vi fik mere at byde på
  - bedre sygdomsforståelse/årsagsforståelse
  - bedre behandlingsmuligheder
  - dialog og samarbejde med de pårørende blev en del af behandlingen

I dag praktiseres psykoedukation i en eller anden form de fleste steder - mere eller mindre:

- velstruktureret
- velorganiseret
- velbesøgt
- bevillingsmæssigt prioriteret

Virker det?? (evidens)

Ja, det gør det – men det kan kun i nogen grad bevises videnskabeligt!

MEN - stort set alle vores kursus- og seminardeltagere er begejstrede, og siger ofte, at sådan et tilbud har de ventet efter i årevis, og at det hjælper dem meget.

Men vi kan dog med nogenlunde sikkerhed sige:

- Begrebsmæssig og teoretisk forankring i den kognitive filosofi
- En del spredte – nogle ret omfattende – studier (Cochrane-review med 1125 ptt.)
- En vis evidens i forhold til effekt på:
  - Compliance med medicin
  - Viden
  - Generel funktion
  - Symptomniveau
  - Tilbagefaldsfrekvens
- Hvis man skal påvirke adfærden og ikke bare viden, bør psykoedukation ikke stå alene.
- Problemet er bare at psykoedukation praktiseres på mange måder (svært at måle):
  - Individuel – grupper – flerfamilie
  - Patienter – pårørende – blandet
  - Kognitiv-systematisk tilgang – gruppeterapeutisk tilgang
  - Pædagogisk linie – undervisning, diskussion osv.
  - Personlig stil hos underviserne
  - Lange forløb – korte forløb
  - Forskellige diagnoser

1. Psykoedukation er et evidens- og erfaringsbaseret behandlingstilbud.
2. Det betragtes (på papiret) som en del af regionspsykiatriernes samlede "behandlingstilbud" for patienter og pårørende - på linie med medicin, psykoterapi m.v.
3. Men det prioriteres ikke svarende dertil!

Hvad vil vi med psykoedukation?

Hvad er behandlingssystemets pointer? (hvad går vi efter):

- Viden – forståelse – adfærdsændring
- Medicinfastholdelse
- Forebyggelse af tilbagefald – genindlæggelser
- Højere funktionsniveau – GAF, psykologiske tests osv.
- Lavere symptomniveau

Hvad siger folk selv? (Livsverdenspointer):

- Et stykke hen ad vejen de samme ting, men derudover:
  - Mindre skyldfølelse (syndsforladelse)
  - Brud på indre tabu
  - Bedre kommunikation og åbenhed i familien
  - Forløsning
  - Mere livskvalitet samt fred og ro i hverdagen
  - Netværk (vi mødes endnu)
  - Glade for, at "systemet" inviterer dem ind i sin "forståelsesverden"

Psykoedukation kan praktiseres på (i hvert fald!!) 3 niveauer:

3	<p>Åbne tilbud på tværs af behandlingsinstitutioner – både for vores egne patienter og for "fru Jensen", der bare kommer hos sin praktiserende læge.</p> <p>Typisk aftenskolekurser</p> <p>Her ligger Psykiatriskole Vest. De tidligere Distrikt Øst og Syd var ikke dækket på dette niveau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Grupper • Både patienter og pårørende • Høj manualiseringsgrad • Tilmelding
2	<p>Som en del af specifikke lokale behandlingskoncepter (OPUS, NIP m.v.)</p> <p>Visse rigtig velorganiserede koncepter lokalt – men generelt foregår der ikke meget</p> <p>Her ligger et kæmpemæssigt uopdyrket område</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Grupper • Hovedsagelig patienter • Foregår internt • "henvisning" • Høj manualiseringsgrad
1	<p>Som en del af den løbende behandling på den enkelte institution</p> <p>Det fungerer de fleste steder rigtig udmærket</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Individuelt • Lav manualiseringsgrad • Hovedsagelig patienten • Et vist ad hoc præg

Psykiatriskole Vest

-dækker et område på størrelse med Sjælland

(der foregår undervisning i Viborg, Skive, Holstebro, Herning, Skjern og Aulum)

Psykoedukationstilbud fra Psykiatriskolen i 2009:

- 1 Weekendseminar med efterfølgende netværksgrupper (100 pårørende)
- 26 aftenskolekurser (ca. 400 deltagere):
  - 9 depression (blandet)
  - 4 skizofreni (pårørende)
  - 2 skizofreni (brugere)
  - 3 OCD (blandet)
  - 3 ADHD (blandet)
  - 2 personlighedsforstyrrelser (pårørende)
  - 3 personlighedsforstyrrelser (brugere)